

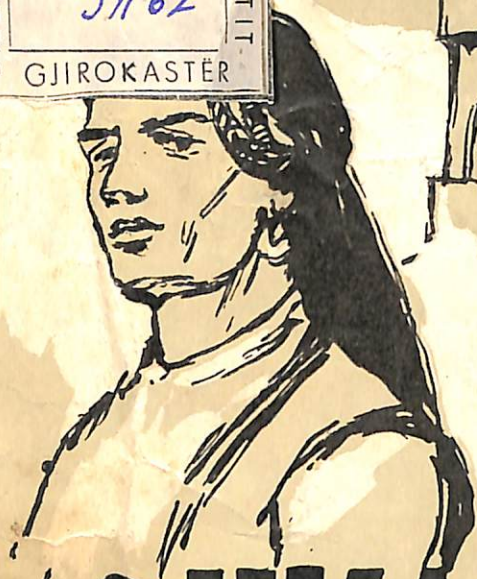
BIBLIOTEKA

E

854-32
JM 62

SHTETIT

GJIROKASTËR

" SHKALLËT E GURTA

BIBLIOTEKA E RINISË

SHKALLËT E GURTA

~~465117~~

2478

BIBLIOTEKA E SHKOLLËS
GJIRKASIT

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

FYTYRAT E THJESHTA TË HEROIZMIT

Është natë. Bën ftohtë.

Ne jemi mbledhur rreth zjarrit. Disa i ka zënë gjumi të mbështjellë me kapotat e trasha ushtarake. Të tjerët zgjatin duart drejt flakëve dhe ndjekin lodrën e tyre gazmore nëpër errësirë.

Lodra e flakëve të shtie në mendime edhe kur je i lodhur nga një marshim i gjatë e i vështirë.

— Sa duar të lëmuara paske ti, — më drejtohet një fshatar dhe buzëqesh. — Duar të pvrara...

Të tjerët vështrojnë duart e mia, siç do të kishin parë një eksponat interesant muzeumi. Edhe unë vështroj pëllëmbët dhe qesh. Pak gjurmë ka lënë koha e punës fizike.

Fshatari më rrëfen pëllëmbët e veta. Duar më të mëdha kisha parë, po kallo të atilla nuk më kish zënë syri ndonjëherë. Gjithë pëllëmba ishte mbuluar nga një shtresë e verdhë, e trashë, e ashpër dhe e plasaritur.

— Kam katër vjet që punoj në kanale, — i përgjigjet ai hutimit tim. — Dhe kryej dy, nganjëherë edhe dy norma e gjysmë në ditë...

Fytyra e pjekur nga dielli ka marrë atë ngjyrë të bukur, që u shton hijeshinë bardhoshëve. Faqet i ka të rreshkëta. Dallohen mirë eshtrat e mollzave. Vetullat e trasha ngjyrë kashte u qëndrojnë përsipër syve të mëdhenj e të menduar. Sa ka mbushur të tridhjetat.

E kisha vënë re edhe më parë. Ishte i hedhur, i qetë, i sjellshëm dhe i gatshëm për të kryer çdo detyrë, edhe kur të tjerët ankoheshin prej lodhjes.

Të them të drejtën, për këto arsye, edhe pyetja e tij m'u duk e çuditshme dhe e papritur.

Duke kujtuar se u preka në sedër, ai shtoi:

— Nga këmbët, ama, qenke i fortë... Nuk ma priste mendja të mbaheshe gjatë marshimit... Si thonë shaka: njëqind e dyzetë kilometra rrugë malore...

Dhe kështu lindi një bisedë e zjarhtë për punën fizike e për intelektualët, për ekonominë dhe për jetën ushtarake.

Pas pak dikush tha:

— Mirë, o Shahin, po tregona atë historinë me diversantët.

Shahini, kështu e quajné fshatarin me duar të mëdha, kroi kokën:

— Histori e vjetër ajo... dhe pa rëndësi... Kushdo ashtu do të kish vepruar...

Prej të tjerëve mora vesh se ai e kish kryer shërbimin ushtarak në një nga postat kufitare të veriut.

Një natë, duke patrulluar, kish rënë në gjurmët e një grupi diversantësh. Ndodheshin në mes të pyllit. Dy ushtarët e patrullës i vendosi në shtigjet nga mund të kalonin shkelësit e kufirit dhe vetë ecte me hamendje nëpër errësirë me automati-

kun gati për zjarr. Diku ndaloi dhe u mbështet pas trungut të një pishe. Qe larguar shumë prej shokëve dhe, ndërsa mendonte në duhej shkuar më thellë, apo në do të qe më mirë të kthehej te ushtarët, para tij dolën tri hije të mëdha e të zeza, më të zeza se nata. Ecnin ngadalë, në heshtje, pranë njëra tjetrës.

Shahinit i rrahu zemra. Gjer atëhere ai kish qëlluar me automatik kundër tabelave prej letre, qe përlëshur me dordoleca mësimorë dhe kish dëgjuar nga oficerët si duhet luftuar kur gjendesh vetëm dhe si duhet përballuar armiku në ndeshjet trup me trup... Po ndryshe është kur ndodhesh për herë të parë në rrethana të tilla.

Hijet ndalën. Një kërcitje degësh të thata i trembi...

— Tre me një, — mendoj Shahini. — Rrugë tjetër nuk ka... — dhe zbrazi kundër hijeve gjithë krëhërin e fishekëve.

U ndie një britmë, ca ulërime dhe lëvizje të shpeshta e të shpejta gjethesh. Pastaj qetësi. Qetësi dhe errësirë.

— Po tani?

Tani fillonte pjesa më e vështirë e ngjarjes. Prapë dy rrugë: të kthehej prapa, ose të shkonte përpara, drejt errësirës, drejt rrezikut. Llambën e dorës nuk mund ta ndizte.

— Duhet parë ç'ka ndodhur, — vendosi ai dhe eci përpara me ngadalë dhe i shqetësuar.

Në mes të shtegut dalloj diçka të zezë, që përpëlitej. Ju hodh përsipër. Ishte njeri.

— Në Jugosllavi ndodhem? — pyeti njeriu serbisht; po Shahini s'kish nge t'i përgjigjej. I përdrodhi krahun, gjersa i krisi kocka e shpatullës dhe e lidhi.

Ndërsa shokët flisnin, heroi i kësaj historie ngrohte duart e mëdha, i hidhte shkarpa zjarrit dhe dridhte cigare të trasha me duhan kaçak.

— Ç'fytyrë të thjeshtë kanë trimëria dhe heroizmi, — më shkrepri në kokë dhe aty, pranë zjarrit, m'u kujtua një tjetër ndodhi burrërie.

U ndodha para disa ditësh në një mbrëmje gazmare të të rinjve të artizanatit të Lushnjës. Ata këndonin, kërcenin, recitonin vjersha, bisedonin shok me shok. Ngado shihje fytyra të qeshura e dëgjoje zëra të gëzuar. Mbrëmjen e kishin organizuar për të festuar së bashku shtatëmbëdhjetë vjetorin e lindjes së shokut të tyre, Stavrit, i cili, kohë më parë, për të shpëtuar një automjet, që i kish marrë zjarr motori, u hodh në mes të flakëve të benzinës. Automjeti shpëtoi, po ai u dogj keq dhe u dergj disa muaj në spital. Mjekët luftuan me vdekjen, ashtu siç pat luftuar Stavri me flakët. Në fillim shpresat e shpëtimit qenë të pakta, por kalonin javët, kalonin muajt dhe vdekja sa vente largohej.

Për këtë trimëri të djaloshit gjashtëmbëdhjetëvjeçar kisha dëgjuar edhe nga një raport i mbajtur në mbledhjen e komitetit të partisë së rrethit, edhe në konferencën e rinisë. Lexova edhe dy artikuj gazetash, po nuk e kisha njohur.

I hodha një sy sallës së mbrëmjes dhe, ndër **mjet të rinjve e të rejave**, nuk dallova dot ndonjë «hero». Të gjithë qenë të thjeshtë, të gëzuar. Dëshja të pyes ata që kisha pranë, po vendosa ta gjeja vetë cili ishte heroi.

Një përfaqësues i organizatës së rinisë foli diçka për Stavri Priftin, lëvdoi guximin dhe vetmohimin e tij. Të rinjtë duartrokëtinin. Unë vësh-

troja i hutuar dhe nuk e zbuloja që nuk e zbuloja dot atë që më interesonte aq shumë.

Orkestra mori një valle popullore. Ndër ata që u ngritën të vallzojnë ishte edhe një çunak me flokë të qethura, me fytyrë të bardhë e rrumbullake. Kish veshur një palë rrobe të reja, që i rrinin të gjëra. Siç dukej, i kish blerë të gatshme dhe nuk qe kujdesur t'i provonte në i rrinin pas trupit. Ai kapi valltarin e fundit nga dora dhe vinte rrotull, duke u munduar ta hedhë hapin sipas ritmit të valles.

Ndjeva një erë të fortë formaline.

— Po kjo, ç'është ?

— Ende nuk është shëruar mirë, — më tha ai që kisha pranë.

— Kush?

— Stavri, — dhe më tregoi me dorë çunakun, që mundohej të ndiqte ritmin e valles.

Kështu më ndodhi në atë mbrëmje, kështu po më ndodhte me Shahinin dhe, për çudi, edhe dy ditë më vonë, një tjetër ngjarje ma forcoi bindjen se fytyra e heroizmit është aq e thjeshtë, sa edhe e madhërishtë.

Po kalonim Shkumbinin me repartin e rezervistëve. Dielli kish perënduar. Uji ishte i ftohtë. Thellësia e kalonte metrin.

Ushtari rezervist, Tafili, hyri në lumë duke tërhequr për kapistre kalin e ngarkuar me pajisje luftarake dhe me një arkë predha mortaje.

Kafsha ecte me vështirësi; hidhte dy hapa dhe ngulte këmbët e para në zall, tundte kokën me kryeneçësi dhe e mundonte ushtarin, që e mbante fare pranë gojzës.

Kur mbritën në mes të lumit dhe uji preku barkun e kalit, ky u tremb, turfulloi e u hodh për-pjetë i egërsuar. Samari kërciti. Arka dhe pajisjet u shkundën fort. Tafilit ju morën këmbët dhe e mbuluan djersët. E shtrëngoi edhe më shumë litarin me një dorë, kurse me dorën tjetër mundohet të mbante samarin, që zu të anonte nga e djathta. Pa bregun. Kishin mbetur edhe njëzet e ca metra gjer në zall. Sa pak dhe sa shumë!..

Kafsha, e egërsuar, që ndofta nuk kish kaluar herë tjetër nëpër lumë, hidhej për-pjetë dhe nuk i bindej më ushtarit. Ajo donte t'i shpëtonte nga duart dhe të vraponte ku të mundte. Po ai nuk e lëshonte. Hiqej zvarë prej saj dhe i kish vënë supin barrës, që anonte gjithnjë më tepër. Rripat qenë liruuar e këputur.

— Ja, edhe pak, — i jepte zemër vetes Tafil Mango, i kanosur nga lumi dhe nga kafsha e hazdisur. Vdekja e priste në çdo sekondë, në çdo hap që hidhte.

— Lëshoje kalin. Shpëto veten, — i thoshte një zë.

— Jo. Unë jam ushtar; unë do të kryej detyrën, — i përgjigjej ai thjesht dhe me vendosmëri ndjenjës së frikës dhe zvarrisej bashkë me kalin drejt bregut të lumit. Nuk trembej se do ta ndëshkonin, se askush nuk do ta bënte fajtor në atë rast, po ndjenja e detyrës e shtynte të shtrëngojë dhëmbët, të tendoste nerva e muskuj dhe të shpëtonte pasurinë e popullit.

Pas disa minutash vetmohimi e gjakftohtësie, Tafili doli në zall bashkë me kalin që shkumëzonte ende. Ai mori frymë thellë dhe ndjeu drithma të forta në të gjithë trupin e lagur. Djersë të ftohta i

mbuluan ballin. U zverdh. Kërkoj vend të ulej dhe, sakaq, humbi ndjenjat.

Ta shohësh edhe Tafil Mangon, zor të mendosh se mund të bëjë heroizma. Është trupvogël, i zeshkët dhe i rreshkur. Po a ka rëndësi gjatësia e pesha e trupit?

Është natë. Bën ftohtë.

Tani ushtarët kanë fjetur. Edhe unë jam mbështjellë me kapotën e trashë ushtarake dhe mundohem të dremit. Si edhe dy net më parë, prapë më vërtiten në kokë mendime për thjeshtësinë e për madhësinë e heroizmit, që tani e gjen kudo në jetën tonë të përditshme.

ATJE KU NDAHEN DY BOTË

Pas një rruge të gjatë e të lodhshme, mbrritëm më në fund atje ku ndahen dy botë. Cili është ky vend? A ka këtu diçka të jashtëzakonshme? Po, ka! Me të vërtetë këtu ndodhin ngjarje që nuk takohen në çdo vend e që të mbushin me frymzim të zjarrtë.

Hedhim sytë rreth e rrotull dhe na lindin në shpirt emocione të forta. Këto emocione na i shkaktojnë pikësëpari njerëzit tanë, fytyrat e të cilëve, qysh në vështrimin e parë, duket sikur pasqyrojnë krenarinë dhe ashpërsinë e maleve. Natyra mëmë çfaqet para nesh me një madhështi të heshur: malet këtu u ngjajnë jataganëve të mprehtë, që çajnë tufat e bardha të reve, ndërsa kodrat, me atë kurorën e blertë të bredhave mbi krye, na paraqiten me një pamje më pak të ashpër. Në një kodër të tillë, të mbështjellë nga «rroba» e gjelbër e një flore të pasur e të gjallë, dallojmë një shenjë të gurtë. Ç'është ajo? Afrohemi së bashku me shoqëruesin dhe shohim në njërin faqe të saj stemën e Republikës sonë Popullore. Është piramida e kufirit. Pra, ne kemi arritur në një nga pikat më ekstreme të atdheut tonë. Kemi të drejtë të vimë deri këtu. Është toka jonë, ajo tokë e lagur me gjak e